

НАЈВЕЋИ песник овог времена, оратор, мудрац, харизматичан, виталан, беспрекорног и непоновљивог стила, дендијевац, циник и умник, први поета и "заступник" овог народа, Матија Бећковић је 29. новембра напунио 80 година.

У времеплову који смо распаковали уписано је да је у 6. разреду ниже гимназије у Ваљеву његов писмени задатак о револуцији награђен као најбољи рад у свим школама Србије. Та награда и новчани износ од 15.000 динара била је и његова прва зарада од које је купио и први карирано сако, кошуљу и панталоне, а нешто је утрошио и за поклоне тетки и течи. Тада се Матија заувек "запослио код матерњег језика".

Није му било довољно речи и израза да искаже осећања, да опише слике и људе, да каже "кажу", да упита "чиме сте палили ветар", да испева о Србима "који су себе наложили на ватру" и запита "Бога и памтикамен", па је почео да кује свој језик. "Јуначио се и језиковао"! И у том "језиковању", за шест деценија у којима је њему песма била живот, објавио више од 170 издања бројних песничких књига, које су имале невероватне тираже и по 50.000! О његовој слави, дару и харизми Момо Капор написао је да "све што би измислио по ноћи, идућег дана би ишло од уста до уста".

Обавезно пенкало са мастилом и мала бележница која стаје у џеп, покрет руком која вади тај кожни нотес знак су да поезија у њему не мирује. "Раде" речи, црно мастило на папиру већ је уписало стихове. Песме су му исклесане и у камену, а умеће и магија која се догађа док говори своје стихове траје колико и његова поезија. Опчињава слушаоце куд год да га је поезија отпратила, његова читања поезије личе на митинге, или као да се на позорници изводи драмско дело.

Живот и све њему важне људе у последњим годинама стваралашта описао је у поетским мемоарима "100 мојих портрета" и симболичног наслова "Мојих 80 - портрети", чији је издавач Компанија "Новости". Тако се, има симболике и у томе, спаја круг од прве објаве и фотографије у "Вечерњим новостима" 1962. која је најавила рађање великог песника, и сарадња са нашом Компанијом као његовим издавачем у ексклузивним пројектима.

*** □ Шта најбоље описује ваших 80?**

- Како време пролази све више се ослањам и рачунам на себе. И без себе не могу ништа да учиним. Сам себи сам све потребнији, а другима спореднији. И како године одмичу постајем тога свестан. Кажу да је страшни суд суочење са собом. Ако то избегавамо овде, тамо то суочење не можемо избећи.

* □ "Ти ћеш родити сина, и даћеш му име Матија"... тако је ваш ујак, у сну који је санала ваша мајка Зорка, одредио ваше име. Без оца, уз жртву мајке да вас школује, тетка је била ваша адреса школовања и младих година живота...

- На повратку из Херцег Новог Данило Киш ми се пожалио како се Иво Андрић ни о чему не изјашњава. Ако једног дана случајно нешто каже, сутрадан се на то поврати и све поравна да ти ништа не остане. Препричавам те речи Стевану Раичковићу, а он ће: "Хтео би Киш да му Андрић све прича из почетка!" На ту анегдоту подсетило ме и ваше питање. Одакле да почнем. После Јудине издаје "коцка паде на Матију". Али, времена се мењају. Ово је век технологије, па и читаоци и гледаоци могу на интернету да потраже све што их и о мени занима. И бирају најбоље делове. Оно што би мени било интересантно не значи да је и другима, па боље да се не мешам.

*□ Из Војводине у Црну Гору, од Славонског Брода до Ваљева, па последња станица Београд - водила је ваша пруга живота и песништва. Шта вас је највише одредило?

- Све оно што нисам одмах, него тек накнадно препознао. Све што имам добио сам, и немам чиме да се хвалим. Сента је била невидљива звезда у мом космосу. Које сопствени живот није тајна, других тајни и нема. Бог је био на мојој страни, а да ли сам ја на његовој, Бог зна.

*□ Језик и песништво одвели су вас и на све стране света. Шта сте тамо највише осетили, шта се најјаче чуло?

- Истина је адреса на којој станује поезија. И можда није требало никуд ни због чега одлазити осим зато да би се уверио да је душа пуна само код куће. Геније или дух места. Genius locus. То је закључак свих путника. Не потврђује ли то и аксиом из основне школе који каже да ћеш ако с једне тачке кренеш и идеш у истом правцу стићи на ону са које си кренуо.

*□ И Веље Дубоко, где је ваша очевина, називом носи симболику и величине и дубине ваших дела. Шта још морате да напишете?

- Срећом још не пишем успаванке. Анестезија поезијом је поље на којем се нисам огледао. Више волим да се читаоци радују и смеју него да се успављују и дремкају. У своје време сам неким новинама предлагао да уведу анкету са питањем: "Од које књиге најпре заспите?"

*□ Ко је био ваш претпостављени у животу?

- Мој једини претпостављени је онај кога немам. То је мој коначан одговор. У младости сам изјавио: "Мој претпостављени је Гете!" Трбало је да буде, а испоставило се да није.

* "Увек сам се дружио са старијима од себе...". Многих више нема, сачували сте их у "Портретима", али млађима сте занимљиви...

- Сада више и нема старијих. Сви су млади, јер једино тако има смисла живети и може да се опстане. Макар као клоун. Незрели пајаци шетају улицама. Некад је младост била љубав. Сад је лозинка "што старији то млађи". Уосталом, у односу на шта би човек могао бити стар? У односу на ваздух, воду, или ватру. Љутио се Стојан Аралица када је имао 90 година на једног писца који га је питао да ли још слика: "Будала једна, ја сликам сад боље него икад!" То ми је онда било смешно, а сада није. На питање како то да је под старост написала више него у младости, Десанка је одговорила: "Отворило ми се!"

* Шта су данас путокази младима?

- Као и свака младост. Можда макар мало среће. А и то мало је много. Загрижена јабука је симбол нашег времена. Има много верзија како је настао "Епл" - каже Стив Џобс. Између многих предлога одлучио се за загрижену јабуку. Јабука је симбол раздора и забрањеног воћа, а загрижена јабука симбол непослушности Богу. Слобода да се чини зло. Знак бунтовништва и безбожништва. Тај недостајући загриз због којег смо истерани из раја постао је и лого и грб нашег времена. Видим га како стоји на олтару и у Цариграду и у Ватикану.

* Каква је младост коју гледате у унуцима и око себе?

- И младост је "лепа само док се чека".

* Ваша реч, на сваку велику тему политике или државе била је увек на цени. Има ли кога "са врха" данас нешто да пита, да вас чује?

- Не бих могао да се похвалим да то очекујем од било кога. Да неко некога уважи, а камоли поштује, потребан је натчовечански таленат који се код нас ретко кад појављивао. Гете је рекао: "Да би неко неког ценио он и сам мора бити нешто"! Андрић је ту реч узео за мото свог есеја о Љуби Ненадовићу и књизи о Његошу.

Срби у Црној Гори су једини народ на свету који је проглашен окупатором своје сопствене земље

*□ О Црној Гори и Црногорцима .... "црногорскога би, па прође..."

- Све што сам изговорио на ту тему постоји на интернету, а ја остајем при свакој речи коју сам изрекао. Срби у Црној Гори су једини народ на свету који је проглашен окупатором своје сопствене земље. Тамо су демантовали науку која је утврдила да се једино род и језик не могу променити. Српски манастири су српски на целој планети. У Америци, Аустралији, Грчкој, Немачкој, Шведској, Хрватској... Једино у Црној Гори тврде да српски манастири нису српски, мада су старији од Црне Горе. Кажу да је постојала црногорска аутокефална црква, а да је била, била би једина аутокефална црква која није имала патријарха. Њихово писмо је сада латиница на којој немају ниједно сведочанство, ни књигу ни тапију ни крштеницу. Тако су покидали све везе са родним тлом. Не знам да ли су сада у жалости за НАТО пактом после Макронове објаве да је НАТО доживео мождану смрт.

*□ О Монтенегру и Монтенегринима...

- Више о Монтенегру зна Могерини и моје знање није ни примаћи њеном. Једино знам оно што знају сви. Онолико колико могу нанети штете Србији и Србима толико вреде на међународној берзи.

Монтенегрини су успели да учине чудо за које пре њих свет није знао. Одвојили су Црну Гору и сачували заједничку државу. Тако је Црна Гора постала независна и само њина, а Србија остала заједничка

*□ Шта нас данас спаја када је много урађено да "свако иде својим путем" и да будемо тек добре комшије?

- Монтенегрини су успели да учине чудо за које пре њих свет није знао. Одвојили су Црну Гору и сачували заједничку државу. Тако је Црна Гора постала независна и само њина, а Србија остала заједничка. Колико сам обавештен, спајање је нешто без чега се може. Све се може обавити вештачком оплодњом која није случајно измишљена.

*□ Шта су ваши немири данас?

- Још нисам начисто да ли да глум останем или постанем. Више нисам сигуран да ли не чујем или нећу да чујем. Што је баба Јеја говорила: "Реци ми нешто мило да видиш чујем ли."

*□ Шта највредније имате, чувате, памтите...?

Најважније је једном заувек рећи и дати на знање свима и свакоме: "Није на продају!" Ту паролу треба најкрупнијим словима исписати преко Проклетија, да је цео свет гледа за сва времена

- Највредније што чувам и желим да сачувам је мрва здравог разума. А то баш није једноставно. Како да га сачувам, а да га не урекнем.

*□ Као да је нисте изrekli ви, већ да је дошла као завет однекуд из сржи, или са висина, та "најскупља српска реч" да ли је појефтинила, или постала још скупља?

- Најважније је једном заувек рећи и дати на знање свима и свакоме: "Није на продају!" Ту паролу треба најкрупнијим словима исписати преко Проклетија, да је цео свет гледа за сва времена.

* □ Може ли Косово бити потпис? Споразум? Са ким да се споразумемо када су тамо вековима наши докази постојана, страдали и отуда отерани народ, две деценије америчка војна база и нова двомилионска албанска држава... Отето, а свет се упиње да се потпишемо и да се "споразумемо".

- Отели су га, а ми га не дамо! Незвани усређитељи су им поклонили туђе, па се још чуде у чему је проблем. И све каже онај графит: "Ниједна душа те се није одрекла!" А како да се одрекне кад је под сваком травком душа.

* □ Која је цена и који је пут Србије?

- Можда је судбина Слободана Јовановића, чију 150. годишњицу рођења управо обележавамо изложбом у САНУ и скуповима посвећеним његовом животу и делу, најречитија и најпогоднија за одговор на ово велико питање свих питања. Наиме, Јовановић је од највећих ауторитета назван "савест српског народа", онај "који је од свих наших духова највише грађанин света" и "једно од најкрупнијих имена целокупне српске културе", "један од највећих твораца на српском језику свих времена", "један од најзаслужнијих људи који би својим великим знањем и изванредним моралним и духовним особинама чинили част и највећим народима". "Српски Волтер" осуђен је као злочинац и слуга окупатора, мада је рат провео у Лондону, престоници савезничке борбе против окупатора и фашизма, што се по речима његовог тужиоца "може чинити парадоксалним само на први поглед". Реакција његовог народа на ту пресуду сажета је у реч оне мајке која је рекла свом сину: "Само ми ти буди Нико и Ништа!"

* □ Као да нисмо свесни колико су те поделе и идеологије биле кобне? Па и данас...

- Судбина Слободана Јовановића је симбол сече кнезова која није била само 1804, него и 1944, а није сасвим престала до данашњег дана. Голгота и губитак таквих људи које је немогуће побројити, нагрдила је, обесхрабрила, распаметила и дезоријентисала српски народ. Када неко умре, нема пречег посла него да се сахрани. А у нашој земљи већ готово читав век су толики несахрањени мртваци. Као што ни грађански рат, који се зове и братоубилачки, још не престаје у Србији (и Црној Гори), упркос чињеници да нема ни једне куће ни породице која није била на обе стране. А те стране су временом замењивале места и попуњавале редове тако што су поражени прелазили на страну победника, а победник није био нико. Важно је да се међусобно бију да виде ко је бољи и да "клање по закланом грлу" не престаје. Хоћемо ли икад дочекати да чујемо високу и

спасавајућу реч која би нас подигла увис и извела из понора? Ако биљке осећају и мржњу и љубав, ваљда је осећају и људи.

*□ Рекли сте: "човек је оно што памти" - шта ви памтите, шта се данас мора упамтити?

- Шта ћемо запамтити не одлучујемо ми. То само избија и зато је и важно и свето. И зато смо - оно што памтимо.

*□ Када се после ових 80 "поново родите"...?

- Поново се рађа обично у недељу, у било којем граду, рецимо у Ваљеву, где ће те опет окружити деца као свакога придошлицу...

ЉУДМИЛА И ОЉА

*□ Ваше Љ...?

- Љ је комбинација два слова и у ћирилици и у латиници. Када окренеш В латиницом роде се Л и О, а када их спојиш добијеш Људмилу и Ољу. Родиле су се кад се V изврнуло на поставу и окренуло на ћириличку страну. А овамо су их дочекали мој брат и сестра, Љубо и Љубица.

ПРВА СЛИКА И ОБЈАВА У "НОВОСТИМА"

ЈАВНОСТ је о младом, наочитом и талентованом песнику сазнала 26. маја 1962. када му је у "Вечерњим новостима", тада најтиражнијем дневном листу у Југославији, на средњим странама, поводом прве књиге, "Вера Павладољска", објављена велика

фотографија, уз текст "Златни стихови љубави". Сликан је са књигом која ће га, после објаве у "Новостима", винути у небеса. Поема "Вера Павладољска" те 1962. била је сензација када ју је велики сликар Радомир Стевић Рас објавио као библиофилско издање. Штампана је у само 50 примерака, коштала је тада баснословних 20.000 динара и - одмах је распродата. Као библиофилско издање налази се у Гутенберговом музеју у Мајнцу и Музеју модерне уметности у Њујорку.

ВЕРА ПАВЛАДОЉСКА

*▣ ВЕРА Павладољска... прва љубав, први љубавни стихови, прва книга...животни сапутник... и вечна песма...

- Да сам је срео и препознао тек сам накнадно сазнао, али ипак на време. Могу да кажем да је нисам изгубио и пустио да оде без речи. Стеван Раичковић ми је говорио да је најважије што сам стихове које сам јој посветио написао за њеног живота и што их је она видела својим очима. И да то није исто као да сам их написао после њене смрти. А Душан Радовић ме питао: "Ко се још оженио својом првом љубави?"

(Вечерње новости)